

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Teze bakalářské práce

Homosexualita a registrované partnerství v České republice

Michala Volná

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá obecným postojem a pohledem homosexuálních párů na adopci a na výchovu dětí v České republice. Zabývá se registrovaným partnerstvím jako překážkou pro adopci dětí a postojem homosexuálních párů k této skutečnosti. Zohledněna je jejich osobní touha po rodičovství a morální i zákonné překážky k tomuto úkonu.

Bakalářská práce se dělí na dvě části, a to na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy s homosexualitou související. Je zde stručně popsána historie homosexuality, teorie vzniku i procesy přijímání identity. Dále jsou zde rozepsány termíny tradičního pojetí rodiny, pojetí homosexuální rodiny a způsoby náhradní rodinné péče.

Praktická část je pak věnována samotnému kvalitativnímu výzkumu. Tato část je rozdělena do tří okruhů podle zvolených výzkumných cílů. První z okruhů jsou otázky zaměřené na samotné registrované partnerství a na přínosy či překážky, které přináší zákon pro páry v něm žijící. Další okruh otázek je položen na téma rodičovství a osobní touhy po rodičovství. Třetí z výzkumných okruhů slouží ke zjištění zájmu respondentů o budoucím vývoji zákona o registrovaném partnerství a jejich případném osobním zájmu na tom, aby byl zákon změněn, či na vyjádření jejich spokojenosti.

Klíčová slova: Adopce, homosexualita, registrované partnerství, výchova dětí

Úvod

Homosexualitu lze v dnešní době chápat jako přirozenou součást jedincovi identity. Přesto, že již jsou překonané názory, že homosexualita je nemoc, stále jsou homosexuální páry vystavovány tlaku ze strany ne vždy tolerantní, heterosexuální většiny. Po přijetí faktu jedinců jejich homosexuální identity často musí čelit nátlaku rodiny, známých ale i veřejnosti. Většina jedinců proto raději odchází do velkých měst, kde je snadnější neupoutávat pozornost na svou orientaci, než je tomu v menších městech, či na vesnicích.

Odchody do velkých měst, převážně do hlavního města Prahy, mají i další důvod. Například více možností najít si zde partnera, neboť v hlavním městě je mnoho organizací a sdružení homosexuálně či bisexuálně orientovaných osob a je zde možnost navštívit i kluby, homosexuálně orientovaným osobám určené. Vyšší šance pro nalezení partnera jsou tak mnohdy klíčové.

V případě že jedinec nalezne svého partnera či partnerku, začíná se v jejich životě objevovat otázka rodičovství, přirozená pro každého člověka, nehledě na sexuální orientaci. Tato otázka však nebývá rozporuplná pouze pro veřejnost, ale i pro množství psychologů a odborníků se stává předmětem diskuzí. V České republice není adopce registrovaným partnerům ze zákona dovolena.

2 Cíl práce a metodika

Cílem této bakalářské práce je poskytnout čtenáři pohled z hlediska homosexuální menšiny žijící v České republice. Přinést představu o tom, jak vnímají zákon o registrovaném partnerství platný v České republice, jejich osobní názory na jejich schopnosti být matkou či otcem. Bakalářská práce má také objasnit jejich osobní touhu po rodičovství a ukazuje, zdali vnímají zaregistrované páry tento úkon jako kladnou věc v jejich životě, či jim přinesla zákonné překážky.

V praktické části jsou zpracované osobní pohovory s dotazovanými, během kterých odpovídali na mnou předem připravené otázky. Rozhovory byly vedeny ve formě polostrukturovaných rozhovorů, neboť mnohdy bylo nutné otázku více rozvinout či objasnit. Polostrukturovaný rozhovor také dal respondentům více prostoru.

Okruhy výzkumných otázek:

- Otázky zaměřující se na registrované partnerství
 - délka vztahu, délka registrovaného partnerství
 - důvody registrace (zákonné, osobní)
 - změna v běžném životě po registraci
 - Otázky týkající se osobního vztahu a postoji k dětem
 - děti z bývalého vztahu
 - zkušenosti s rodičovstvím a výchovou dětí
 - úvaha nad rodičovstvím a pořízením dítěte
 - osobní pocit ochuzení o možnost mít dítě (biologické důvody, zákonné důvody)
 - úvaha nad možnostmi opatření dítěte
 - osobní zkušenosti s jiným homosexuálně orientovaným jedincem či párem, který se stará o dítě
 - Otázky týkající se jejich osobního zájmu o vývoj zákona
 - úvahy nad využitím možnosti adopce (v případě kdyby byla tato možnost v budoucnu)
 - osobní zájem o vývoj zákona o registrovaném partnerství

Pro tento výzkum byly provedeny rozhovory se třemi lesbickými páry a třemi gayskými páry. Nejmladšímu respondentovi bylo 23 let a nejstarší respondent byl ve věku 47 let.

Výsledky a závěry výzkumného šetření

V první teoretické části je sepsáno několik stereotypních pohledů na homosexualitu. Je zde vysvětlen samotný pojem homosexuality, jak je interpretován autory. Dále je zde přiblížen vznik homosexuality shrnutý do několika bodů, které se uvádějí jako často diskutované možnosti vzniku. Nutné bylo objasnit i proces sebeuvědomování si své orientace, přijímání své orientace a konečné přiznání své orientace, nazvaný jako coming out. Dále zde byla vypsána historie homosexuality, která má čtenáři přiblížit to, jak byla homosexualita vnímána průběhem dějin, aby mohl lépe zhodnotit dnešní situaci v porovnání s minulostí.

Nutné bylo objasnit i samotný pojem registrovaného partnerství a to, jak a kde zákon vznikl a jak se poté vyvíjelo jeho uzákoňování napříč Evropou. Zmíněno je i samostatné registrované partnerství v České republice a je zde objasněno kdo a za jakých podmínek může vstoupit do registrovaného partnerství.

Část praktická je pak věnována samotným rozhovorům s partnery. Dotazovaní se zde v první části vyjadřovali k jejich názoru a postoji k zákonu o registrovaném partnerství. Z výzkumu vyplynulo, že zákon o registrovaném partnerství je pro většinu párů náhražkou za klasickou svatbu. Podmínky i samotné výhody, či povinnost plynoucí se vstupem do registrovaného partnerství jsou však rozdílné oproti klasické svatbě, proto dotazované páry vstupovaly do tohoto svazku pouze kvůli určité výhodě, kterou v zákoně našli, či pro svůj osobní pocit. Ve většině případů se však jednalo pouze o větší pocit oddanosti partnera, či větší pocit sounáležitosti nebo opory. Ze zákonných výhod pak byly zdůrazněny hlavně možnosti zjištění zdravotního stavu partnera u lékaře či v nemocnicích. Vstup do registrace však v zásadě nezměnil nijak výrazně běžné životy respondentů. Ba naopak před samotným vstupem do registrovaného partnerství část respondentů zvažovala, zdali to pro ně vůbec bude přínosné a případně jak. Částečně vnímali zákon i jako překážku pro možnost adopce. Homosexualita jako taková není překážkou pro žádost o adopci, neboť jedinec může žádat bez ohledu na svou sexuální orientaci. Ve chvíli, kdy vstoupí do registrovaného partnerství, jakékoliv nároky na adopci zanikají. Zákonných podmínek pro adopci je však velké množství, a tak většina respondentů uvádí, že je téměř nemožné dostat dítě do adopce jako jedinec. Po zvážení všech možností vyplynulo, že dostat dítě do náhradní rodinné péče je téměř nemožné i jako jedinec i jako registrovaný. Proto v konečném výsledku neshledaly páry tento zákon jako zásadní překážku. Páry se také nechávaly registrovat s domněním, že po čase jim bude adopce dovolena, nebo alespoň umožněna adopce jejich biologického dítěte partnerem s nimi žijícím v registrovaném partnerství. Někteří doteď věří, že se této možnosti dočkají.

Většina z mých informantů vidí sebe jako někoho, kdo by byl schopný se i s partnerem/partnerkou o dítě postarat. Kromě jednoho z dotazovaných, který by souhlasil s adoptí dítěte gay páry pouze po několika psychologických testech, vnímá zbytek zákon jako diskriminační. V otázce kolik z mých respondentů by v budoucnu využilo adopce, kdyby byla dovolena, odpověděla polovina kladně. V případě záporných odpovědí hrál v jednom případě věk a časové možnosti, v dalším případě touha po dětech vlastních, biologických a v posledním případě mělo vliv to, že v tomto páru už jedno dítě bylo ve společné domácnosti

s partnerkami. Rodičovské touhy tedy nejsou podmíněny sexuální orientací. U ženských i u mužských párů byla přirozená lidská touha po rodičovství. Pocit ochuzenosti o tuto možnost byl znatelný.

Vybrané zdroje

BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. Univerzita Karlova v Praze: Karolinum Praha 1, Ovocný trh 3, 1999. ISBN 382-138-99.

BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ–MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. Praha: SCIENTIA MEDICA, spol. s.r.o., 1992. 124s. ISBN 80-85526-03-4

ČERVENKOVÁ, I. a kol. *Neviditelná menšina: Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii*. Nadácia Občan a demokracia, 2002. ISBN 809685285X.

FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie: pohlaví a sexuality*. Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2004. ISBN 80-86768-06-6.

FANEL, Jiří. *Gay historie*. Praha, Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4

GABRIEL, Zbyněk, NOVÁK, Tomáš. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči: Přehled a psychologická specifika jednotlivých forem náhradní rodinné péče*. Havlíčkův Brod: Grada Publishing a.s., 2008. ISBN 978-80-247-1788-3.

HOŠKOVÁ, Simona. (2009). *Registrované partnerství - právní a sociální aspekty*. Brno, 2009. Nepublikovaná Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000. 218s. ISBN 80-7184-954-5.

ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon o registrovaném partnerství* [online]. 2006 [cit. 2014-10-28]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115#cast1>